

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

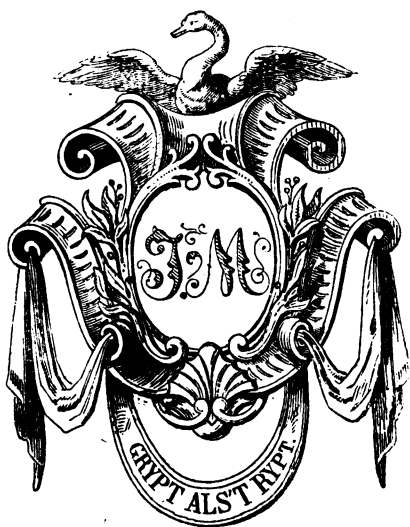
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIV

ENT

17 2563.
R E D E N

Van dat die West-Indische

**Compagnie oft Handelingē / niet alleen profijtelijck /
maer oock noodt saeckelijck is / tot behou-
denisse van onsen Staet.**

Ghedrukt in't Jaer ons Heeren, M. DC. XXXVI.

R E D F N

STANDARD BOOK CO. NEW YORK

100 N. 3RD ST. PHILADELPHIA, PA.

ESTD 1878

NEW YORK

STANDARD BOOK CO.

NEW YORK

Obelisk in the Garden, M. D. XXXVI.

R E D E N

Van dat die Vest-Indische Compagnie oft Handelinghe / niet alleen profijtelijck maer doock noodtaeckelick is/ tot behoudnisse van onsen Staet.

DEn vooz-treffelijcken Iulius Caesar, verhaelt in
sine Commentarien, dat die Switsers / bevindende
hare Limiten oft Grents palen te klein ende te
nauwe/resoluerden die te verwijderen/ende Galliam,
nu Franckrijck/te Conquesteren/ende om selve niet
meerderen ernst ende couragie t'effectueren / besloten
hare Hupsen/Plecken/ofte Steden te verbrande/om
geen verlangen oft hope te hebben wederom te keert.

Wp Ingeseetenen van dese Landen/ dooz die groots menighe der In-
woonderen / hebben goet sujet dese Switsers eenigher maten naer te
volghen / onse palen vele vele te nauw zijnde / om het vierde part der
selver Inwoonderen te kommen doeken: Maer hier in is onse conditie
beter dan die hare / dat sy Verghachtige ende onbruychbare Contrepen
besaten/niets anders hebbende/als tgene sy dooz den arbeit harer han-
den verkregen/meest upt haer eegen Terroir. Wp daerentegen bewo-
nende een plat ende Waterigh Landt / aen den Oever der grooten Zee/
niet vele Rivieren ende Havens / dooz-loopen ende besoecken alle Hoer-
ken ende Landen der gantscher Wereldt/ vanden opgaanch der Sonnen
totten onderganch/ van't Noorden tottet Zuiden/ brengende niet alleen
van andere quartieren ende verre Landen in onse Hupsen tgene wy vait
nooden hebben / sonder doock met onse menighvuldighe Schepen/ van
eene Coningrijcke ofte Landt in een ander / sonder onse Havens te
oucheren / allen tgene waer op wy eenigh profijt ofte vooz-deel konnen
berekenen/ waer ober eenen grootten / ja den besten deel der Ingeseetenen
deser Landen/ veroveren / waer mede sy hunne Hupsen sustenteren:
Eenen zegen van den Heere / die niet gene Tonge kan upt ghesproken/
die niet gene Penne naer waerden bescreven worden.

4
Nu/ al-hoe-wel het eene wptnemende ende oberwyt heerlijcke sake is/ so dient nochtans geconsidereert / datse op een zwack ende veranderlijck Fondament is steunende / midts men die Negotie ende 'twelbaren in andere Provintien/ Landen ende Coningrijcken soeckende/ gene sekere winsten kan bereckenen/ sonder dickwils in plaetse van gewin schade voor de handt bevonden wort/ die dagelijcksehe erbaringe ons sulcks genoegh leerende.

Daer en boven wy in eenige contentie met andere Potentaten / Landen ofte Republiken verballende / e'eerste is de stuptinge vande Commerciën/ ende gemerckt die selbige vast het eenighe steunsel is/ daer door onsen Staet dus florissant is/so bebindt sich d'Inwoonders int gemeyn daer door seer geincorrupteert ende veraechtert/ die Manufacturen ende andere Coopmanschappen/genen oft luttel af-trecks hebbende.

Wij heeft die Heere oock aen ons die het niet verdienen/ alsulcken fa-beur bewesen/dat hy ons wegen gewesen ende middelen in handen heeft gegeven/om dese zwarigheden eeniger maten voor te komen/onse Wapen doen prospereren/ ende dis dus ghezegent/ dat wy het beste deel van Brasilia veroveren hebben/ waer ober wy den Heere nu noch minnmer meer ten volken konnen danken / als hebbende die palen onser Gransen bewijder/ met een vast ende gestadigh Fondament / dat soo wy het maer soo wel willen verdedigen ende bewaren/ als wy wel konnen/ een beten/ ende vaster Fondament onses Staets sullen hebben als wel te vooren/ dickwils niet wetende hoe wy onse Gheallieerde sullen gemoeten ende tracteren/ om die selve niet te vertoornen oft eenigh misnoegen te geven/ ende dat alleen/ op dat die Commerciën haren Cours mogen behouden/ ende in gene decadentie geraken.

Hier tegen wy dus danige conquesten besittende/ daer wy sonder belet van eenige andere Natien/onse Negotie ende Traffice konnen exercere/ wat behoefte wy alsdan dus beschroomt te zijn/om onsen aengeboornen Wydrom te gebruyken/ende het ongelijck datmen ons soude mogen oft willen aen-doen/ van onsen hals te keeren?

Die macht vande Staten / Republiken ende Landen / soo op die Negotien ende Commerciën simpeljek gefondeert/ zijn onvast/ onseker ende ongestadigh / blijkende sulcks eerselijck by die Republisque van Venetien/ welke sonder eenigh tegenspreken/ pupz ende alleen door den Coophandel/die sy op Levanten hebben gedreven/ tot grooten rijkdom ende hoocheyt is geklommen/tot dat inden Jare 1496. die Portugisen/ onder beleydt van Vasco de Gama, eerst die Capo de Bona Spéranza gedobbeleert

geboobleert ende in Oost-Indien beginnen te Negotieren / waer door die Venetianen dus verbaest zijn geweest / dat sy van alle verliesen / die sy door Oorloge van Landen ende Steden gheleeden / noyt gene dus dānigh gestimereert ende geappreheendeert hebben / wel ende te rechte merckende dat die Oorsake ende een begin soude zijn van een merckelijck afnemen van haren Staet ende Macht.

Die is wel een beginsel geweest / doch is hun noch een goet deel van den Levantischen handel gebleven / ende hebben daer in ghecontinuēert tot datmen van dese Landen niet alleen die Navigatie in Oost-Indien / sonder oock op Levanten heeft begost c'ererceren / waer door haer Inkommen ende Macht over uyt grooten afbreuck heeft geleden / ende oft sy wel door ghestadige ende goede Policie hare Conquesten tot nu toe gereserveert hebben / so is doch het welvaren harer Inwoonders ende Coopliden seer gesmalleert.

Waer door is het Coninghrijck van Portugael tot sulcken opnemen gekomen / dattet door een vande rijckste ende Flozissantste Coningrijcke van Europa is gereputeert gheweest ? Is het niet door die Conquesten ende Negotie ? Van de Venetianen is die Negotie vande Specerijen ende watter aenkleest / gekomen op die Portugijzen : Vande Portugijzen meest op ons : Den handel op Guinea is hun oock meest door ons benomen. Tot nu toe en is hun niets van importantie de reste gebleven / als het Brasil / waer van wy ons nu van't beste deel hebben bemachticht / ende tgene hun noch daer van overigh is / bezittense met groote bezwaringe ende onsekerheide / dit mede quijt wordende / waer toe is doch die Rijcke ende flozerende Coningrijck gekomen ? Alle haren grooten rijckdom tot schyn / die te vooren Machtigh ende in Rijckdom alle andere Natien verre passeerden / nu qualijck wetende te vinden waer van sich te sustentieren.

Wy / wy / Inwoonders deser Landen / die tot noch toe gene diergelijcke vaste Over-Zeesche Conquesten ghehadt hebben / sullen wy hier op niet letten ende dit ter herten nemen ? om het fondament van onsen Staet vaster te maken / primers ons best daer toe te doen / om dus te discrimineren van andere niet te staen.

Daer zijn personen / mede van aensien ende qualiteyt in dese onse Landen / die met klepnachtinghe van dese West-Indische Compagnie spreken / die selve seer luttel estimerende / oock datnient dichtsijls met verwonderinge ende niet sonder verdriet / moet aenhoozen / maer hoe wijs sy sich oock duncken te zijn / en sien doch niet wijder als hun Denke streckt.

D Overdabicheyde ende luyrie / niette (tot beter leede-wesen) in dese
 Landen niet chulijck toe / die ruytende binnion onse Grenz-palen kamet
 ons niet geven / eniet meest buyten gehaels ende gesochte worden / on-
 sekerheyt ende ongestadicheyt is daer inde ghemengelt / als nu onse
 kinderen niet meer en kunnen vinden / waer mede hare aen-ghenomene
 overdabicheyt / leyder / leyder / te berisadigen / wat sullen sy van ons seg-
 gen ofte gebeycken / dat wy eens sake ende ghelegentheyt / van sulcken
 importantie / dus klepne gheachtet / ende ons die ynt den handten ende
 sanden laten trecken ? waer voor sullense ons houden ? Die Historien-
 Schryvers / d'Occurrentien van onse Tijden den Naekomelingen te
 kennen gebende / in wat predicament sullen sy ons setten ? sullense ons
 wijs / kluck / verstandigh / ofte onbzoet / ofte oock wel armhertigh ende
 inichantierq / sonder eenich beleydte ende courage oordeelen ? als die gene /
 so om eenen bedrieghlijcken ende onsekeren Vans ofts Trefues / sulcken
 Conqueste / die niet te estimeren is / quiteren ? Ick roere dit ten rechten
 aen / als binnen weynigh Maenden herwaerds noch gebeurt zijnde niet
 Genney / d'welck onse Opanden teghens hun beloften / niet handt ende
 Zegel bevestight / rousen achterdeel / fortificeren / doch / wat balter op te
 leggen / 't is licht pemand's te bedriegen die bedrogen wijs sijn.

Men beklageht sich / datmen bezwaerlijck die middelen weet te vin-
 den / om den Oorloge te continueren. Wat hoore ick ? Wat wy ons maer
 enerrueren / onse overdabicheden ende luyrie / so in kostelieke Meubelt /
 kloeren / Maeltijden / ende andere nientwe / ende voor desen ongetwont-
 lijcke ostentatien / die nu pder menighlijck / verre boven sijn Conditie
 ende Staet is plegghende / af-breecken / ende ten sal aen geene middelen
 manqueren.

Hoe sullen wy het maken / als ons die noot eens sal dwingen die selva
 af te schaffen ? Meynen wy / dat wy beter sijn als onse Gheduyzen in
 Duytlandt ende elders / die meest in den grondt bedorven sijn ? waerom
 doen wy nu niet willich / tot conservatie van ons Vaderlandt / Vrouwen /
 kinderen / ende eene goede Conscientie / dat wy eens sullen moeten doen
 gedwongen zijnde ?

Die Heere heeft ons / by maniere van spreken / het Landt van Belas-
 ken niet alleen getoont / maer alreede daer in laten trecken / sellen wy nu
 te rugghe keeren ? wat onbesonnen ondancckaerheyt soude niet sijn.

Dat onse Voor-ouders gene Bosschen ende Boomen gheplantet
 hadden / daer van sy oock niet eens profijt ende vruchten en hoopten /
 wat souden wy nu vinden tot onsen nootdijne ?

So hebbe dan noch wijst eene andere ghelegentheyt in dese sake met ons/wy vinden die Wdouten ende andere saken vryghebaer ende alreede dragende/ willen wy niet ten lufften patienteren ten sijde dat wy het in vollen fleur brengen?

Niemands wordt gekroondt hy hebbe dan te voozen Ridderlijck gestreden/ten koninc met ons noch qualijck tot het schijden/ andere particuliere draghen den last op hare schouderen/ schijdenende so vooz sich selts als vooz gemeenlicke welbaren/ soude men's mi vooz den vrsco die hy ghebooren/ende den dienst aen't gemeenlicke vaderlandt bewisen/ dus/ ick segge niet eens abandonneren/ sonder boven belosten dwinghen hare Consequenzen te quiteren/ tot gedot naer-deel/ meer vants gemeenlicke beste/ als noch wel dach particuliere? ten behoort in geenich goeden Particuliere herte noch gedachten te kottien.

Wy hebben noch in versche memorie/ dat vooz ontrent 48. Jaeren als men nietten vbande besich was om van Cresnes te tracteren/ onsen E. Barneveldt, om den Coming van Spangien blisf te voen/ sich onderstont d' Oost Indische Compagnie te willen quiteren ende af-torn/ maer hy siende die Remonstrantie/ die welcke die Compagnie te eenige vooz treffelijcke Particuliere Schriftelijck gheschiedt wierden/ voech spate Pijpen/ als men seide inden Sack/ ende wierdt die Fluyp oft Pijpe daer naer niet meer gehoort.

Hy verwondere hy billich/ datte van so vele kloecde ende rebarene Mannen/ daer die ons Landt vol dants/ tot noch toe nientandts op's Theatrum is ghekomen/ ende der Genieuten die noodtsalichheyt der bande selve Compagnie te maintainen/ niet men lebendige ende knachtige leuenen ghevermoestert heeft/ ten eenen den quaede-willigen ende machiens den mond ghesloten/ ende d' onwetende beter onder-richtet mochten worden/ ende dat ick die onerbaten/ mede verre in verstande ende kloechheyt by andere mi minste niet te vergelijken/ met dese mijns Remonstrantie te vooz schijn moet komen.

Ende op dat niet vermandts/ wie hy oock moge zijn/ gisse/ oft sich in-beelde/ dat dese wijlen komen upt den Hoer van permande/ die bewinde oft indest by de selve Compagnie heeft so beturpe ende verklare ick hier mede niet waarheyt ende eene goede consciencie/ dat ick vooz mijne persoon/ noch heller noch penningh interest by de selve Compagnie en hebbe/ noch opt gehadt hebbe/ sonder pure ende simpelich gedreven vants te se der waren Christelijcken Religie, den supberen Gods-dienst/ende welbaren deser Landen.

Wilde

Wilde Verhalven/ konnen andere apparente personen/ die het wettens-
nichts/ daten als wel ich hadden konnen doen/ buuten verdacht wille-
honden/ ende vele eer ende meer die redenen ende Argumenta te ponde-
ren/ als curieuselijcken naer den Nuchteur te vorschien.

In't maectken vanden Tresnes/ wat boeckkens quamender beneffens
den Gouden Stork niet te hoorichijn? Alle met goeden vber ende byp-
hendt gescheppen/ sonder datcr yemende dies aen-gaende/ yet te laste
geleedt is; soo hope ich dat die tegenwoordige Kegeenders ende Vaders
des Vaderlands/ ons die selve bypichende als te vooren noch by oogh-
luyckinge sullen laten genieten; ten eynde die Gemeente/ doch met respect
ende verbiedinge t'hyuwacpdes / een weynigh bericht moghe bekomen
van saken daer t'gemeente beste so merckelijck aen ghelogen is.

Nu keerende weder tot d'intentie van onsen L. Bargevelde int affschaf-
sen vande Oost-Indische Compagnie / dat hy d'oppositien van andere
hoorende/ daer van afscheydt gedaen heeft/ so verken nu/ dat als andere/
dien ich maer den wylch wijs/ op die hane sullen komen/ ende met andere
levedigere s'w'k'w'ls'g'g'ne bewijs-redenen/ d'importance van dese
Compagnie s'ghen' d'igh' sullen hanghen / dat den weder-spokers het
klay houdt te d'ersal halten/ om te concludieren hun vier voorteen daer
van te stoken/ midts dese West-Indische Compagnie van meerdere ap-
parentie ende consideratie nopende het welvaren des gemeynen bestens/
als wel die selvige Oost-Indische Compagnie / die welcke allen t'profijt
dat daer op half / alleen in hare paritutiere borle steken / hebbende het
gemeene eken wel t'woordeel daeris halt was te wrede / derde oft vierde
handt naer gelegentheid vande sake.

By dese Compagnie / midts die Kerchten daertoe staende/ betalende/
is vder Wan geoorloft op Brasil te Negotieren / gelijck eenige het ghe-
voelen alreede gehad/ ende meer als cent per cento op eene Voyage ghe-
conquesteert hebben / op eene Voyagie die kort is / ende inden tijdt van
vijfchien oft achtchien Maenden / ja dickwils korter t'ketour bekomen-
de / daer men sich gheluckigh soude houden/ datmen alle Jaeren vande
Oost-Indische twintich per cento mochte genieten / dat nochtans niet
heel is/ in consideratie dat d'Actien so diere gekocht worden/ ende mede
den Risico van sulcken lange gebaerliche ende moepelijcken reyse.

Ich sal uwe patientie int compareren van dese Compagnien niet
misbruycken / sonder anderen van meerdere erbarensheid dese Pro-
pantie over-dragen/ niet te min goet bindende/ u Co. noch te kennen te
geven met eenie reden of twee/ wat vasticheit van Negocie ende profijt
daer

9
hiet mede verlanoopt is." Ick vrage V. Ed. ofter wel pemaunds is / die soude mogen segghen / dat hy den tijdt syns lebens in dese ende alle om-
ligghende Landen / wel thien ondt Christenen Portugisen / ende hijf
Spangiaerden / ick sprake van Negotianten / gesien heeft? (Die Chri-
stianos Novos, Joden / scrupel vreesen van d' Inquisitie ende des vwers / die
Landen ghebrongen zijn te verlaten / ende daer dese ende om-
ligghende Landen vol van zijn / in't minste niet ghereekent:) Ick weet niet / ofter
pemaunds met waerhepde soude mogen seggen / mids sy hun Negotien
op d' Indien / Brasil / ende andere conquesten / met so vasten Fondament
ende excessif profijt / gestabilieert hebben / dat sy het niet hy ons behooren
te soecken / maer wy ter contrarie hy hun / met groote onse verachtunge /
blijpidentie ende habanien / gelijk het dit gevoelen so in Spangien ende
Lebanten hun Negotien gaen soecken.

Behoozen wy niet met alle onse verstandt ende krachten daer naer te
arbeypden ende te trachten / om sulck eene vastichepde / niet alleen hoe
langer hoe meer te verkrigheit / sonder vele meer die verkrege te conser-
veren / verbeteren ende exorieren / op dat wy andere Natie oorfsake geuen
hun Negotien meer ende meer in onse quartieren te soecken.

Boven dien dat wy onsen handel vanden oorspronck af veriterende /
gelegentheyt hebben meer dan eenich ander Lande of Natie / het uiterste
ende hoogste profijt in alle andere Landen ende Provintien / so wijde
onse Navigatie ende correspondentie sich verbyeyden / daer wyt is te reo-
ken / welken zegen ick niet en weet / oft God opt aen eenich Coningrich /
Volck ofte Natie verleent heeft.

Wat restteret anders / als dat wy dooz kleyn-achtunge ende onversch-
baerhepde ons onweerdigh makende / hy ons eynelijck desen heerlijck-
lijcken zegen ontrecke.

Op dat nu die goede God ons desen zeghen niet alleens moghe conti-
nuieren / sonder oock dagelijcks verrijcken ende meerderen / ghemerckt /
alle ons doen ende laten daer toe principelijcken moet strecken / dat syn
Name moge bekent ende groot gemaecht worden / so laet ons te gelijck
arbeypden / dat d' arme wilde Cannibalen / Menschen-eters / totte kennisse
des waren Gods diensts / ende niet dooz onse vyanden totte verbloethe
Afgoderpe des Paus doms mogen gebracht worden / dit sal Gode eenen
aengenamen dienst ende wel-riekende Offer zijn.

Maer hoe quijten wy ons hier in? 'ziet Gode ende menighlijcken be-
kent / men kan niet anders mercken ofte segghen / dan dat wy in plaetse
van Gods werck te vooyderen / selve meer ende meer soecken te verstoef.

Wet/ Wet ons ondanckbare ja profane Menschen ! zijn wy noch blind ende sonder verstandt ! sien noch en mercken wy niet / dat onses Gods handt zwaer ober ons valt/ dat hy ons te gelijk mette courage oock het verstandt beneemt/ om onse saecken / die hoe langer hoe slechter gaen/ te redresseren : Wy worden gellagen/ende en sien noch en willen niet mercken van waer het ons komt/ ja dat 'tquaetste is/ wy beteren daer mede niet : was wil daer op volgen? wy mogen den Heere te boete vallen ende hem bidden / dat hy niet ons niet handele naer verdienste / ons upt ons Landt/ende volghens van syn Ken-gesichte verstootende/gelick hy den kinderen Israels gedaen heeft / synen Kandelaeer als onweerdigen ende ondanckbare/ upt het midden van ons wech nemende/ den selven in een ander Landt transporterere. Wat wy ons dan tot den Heere bekeren van gantscher herten/ende hy sal sich wederom tot ons keeren/ 'tis noch tijt/ beter ten halven gekeert als heel verdoelt.

'tDijn ontrent dertich Jaeren / dat die Venetianen in grootte alteratie ende debat metten Paus Paul den vijftent gheraecten/ waer van sy die hoopnaemste Aetheuren bevonden te zijn die Jesuyten / die welcke oock hare Collegien in haren gantschen Staet ende Jurisdicctie verlieten/sich elders transporterende / die dede dese Republique ende der selver wijsen Raedt resolueeren / met Mannelijcke courage een eeuwig Edictum te maken / dat die gene/ die in haren Raedt ende Vergaderingen hier naer oft t'eenigen tijde soude proponeren / die selvighe Jesuyten wederomme t'admitteren oft inne te laten/soude van Eedeldom/ende alle Prerogactief ende Privilegien daer aenklebende / nu ende t'eeuwigen dagen vervallen ende gepriveert zijn.

Ende oft wel eenighe naderhandt van buyten/ meer upt hzeese van dese Coninghen ende Princen Woordenaeers/ als upt liefden/ beweeghe zijnde/sich bemoept ende gepooght hebben/ die selvige wederom te doen restituieren/ soo hebben sy doch anders niet te wege gebracht/ als dat sy/ die Republique ende der selviger Raedt/ oorsake gegeven hebben/ tselbe Edictum wederom te vernieuwen.

Dese Venetianen/in wat zwarticheiden ende verliesen sy oock gevallen zijn/hebben doch noyt eenigh teeken gegeven/dat hun die courage ontballen was/sonder die selve meer in tegen als in voozspoet doen bliicken/ soo wel in resolute woorden als in wercken ; Waerom manqueert ons resolutie ende Mannelijcke courage / dat wy mede niet een eeuwig Edictum maken/ dat die gene soo van d'onse souden verben proponeren/ dese West-Indische Compagnie te cassen/af-schaffen/oft dissolvert/ van

ban alle Offitien ende Prerogativen / geprebeert / ende mi en eeuwiggen
daghen / niet alle spne descendenten / der selbiger onwaerdigh ende inca-
pabel sullen gehouden worden ?

Dit ende dierghelijcke sal die Ghemeente encourageren / om noch an-
dere Compagnien / tot af-breuck onses gheniepen vbandts / ende wel-
baren des Vaderlands / op te richten : Daer ten contrarie / die selvighe
eens gefrustreert zijnde / nu noch eeuwiggen daghen / eenige hope meer
moge refteren eene andere oft diergelijcke te dreseren.

Watmen ons nu / (die by der Zee moeten leven) ende die beste Coop-
lieden / ende klocckste Zee-varende Lieden zijn vande gheheele Wereldt /
te voozen derf leggen / dat wy souden af-staen / van dese conquiste / zijnde
een deel vande treffelijckste Trafficque vande Wereldt / dat is de grootste
onbeschaeftcheydt die men kan bedencken / Van wat gedeelte van d' In-
dien / soo Oost als West / wy verliesen souden / indien wyse quiteren wil-
den / ghelijcke gedeelte souden wy noodtlijck moeten missen inde machte
vande Landen.

Op dat wy meer dan de helfte in macht gezwacht zijnde / Wy / onsen
Erf vbandt / te beter tot syn weede voozenen soude geraken. Ende
op dat hy daer naer sonder perijckel den Wyde soude moghen byken /
ende alles te gelijcke nemen.

Welck seker ende evident is / oock upt haer eyghen professie / want te
kennen gevende / dat den Coningh van Spangien meest / ja alleen / om
d' Indien onghemolesteert te behouden / tot dese Actie van Wyde is ghe-
moevert ; Soo en staet niet te twijfelen / ofte het selve en moet oock het
eenige middel ende oorsake wesen / daer vooz hy beweeght soude mogen
worden / om den Wyde te houden / also hier mede openlijcken te kennen
gegeven wordt / dat dese aanbiedinge niet en komt upt goederterenheyt
oft affectie tot den Wyde / oft om dat hy d' Oorloge moede is / maer alleen
om dat hy vreesst spne Indien te verliesen / ende consequentelijck volghet /
dat hy d' Oorloghe wederom sal aen-nemen / soo haest als hy van dese
vyese verlost sal zijn.

Het welcke wesen sal / soo haest als wy de Indien eens sullen ghequ-
teert hebben / want daer naer en ist niet moghelijck die wederom te her-
nemen / de Compagnie eens gedissolueert zijnde / de Spangiaerden hen
vande Antwoonderen / nu onse vrienden / weerdelijck gewroken hebbende /
ende wy / midts onse trouwloose verclatinge / inden haet van alle andere
Indianen vervallen zijnde / soude de sake irreparabel zijn.

De goede trouwe en laet niet toe / dat wy de minste Ingesetenen van d'

Landt/die de gemeene zwaaricheden ende lasten heeft helpen draegen / niet en souden maintaineren in syne Heeringe / veel min dat wy souden abandonneren de Heeringhe van soo veel dypsent personen / die inde handelingen so participeren / als daer by leven / mede so veel klgercke Zeevarende Mannen / die op Indien hebben gebaren / ende die ter abontuypen meer middels souden hebben / om hen van onse te wrecken dan de Spaenjaerden.

So soude ons die brengen in seer groote schande ende verachtinghe / niet alleen tegen de Ingesetenen / maer insonderheyt dypsten s Landts by alle onse vrienden ende vyanden.

Onse Ingesetenen sullen niet rechte geoffenceert zijn / siende datmen de Heeringe abandonneert.

Onse Vrienden ende Gheallieerden sullen ghelooben / dat sy van ons gene getrouwicheyt en hebben te verwachten / siende dat wy onse eygen Ingesetenen / ende d' Ingesetene / nu met ons Gellieert / verlaten / oock siende ons so seer ghezwacht in onse Macht der Zee ('twelck t'cenighe is daer mede wy henlieden souden kunnen profytelicken wesen ende assistieren) en sullen geen werck van ons maken / sulck s dat wy ons in desen Cresues ofte Paps embarquerende / op't betrouwen van onse alliantien / ons sullen bedrogen binden.

Ende door de doorsz zwaichinghe / sullen wy onsen Erf Quande selfs proboceren om den Vrede te breken / ende ons wederom te beverchten.

Die Romeynen nu seftien Jaren langh in Italien banden Hannibal gedruckt wordende / wisten genen beteren raedt ende middel om hem te doen delogeren / als hare Wapenen ende den Oorloghe naer Carthago / harer vyanden Landen / te transporteren / waer door den selvigē Hannibal vndelick gedwongen wierdt Italien te verlaten / om syn eygen Vaderlandt banden brandt ende verderben te bezijden.

Hebben wy niet al-reede hier van by ons eene goede preube van ghetijcken succes / niet soo kleynē middelen die daer toe gebuycht zijn gheweist ? Wat souden wy niet kunnen doen / soo onse Hooge Overicheydt eens wilde resolveren / maer het ene Quert / vant gene metten Oorloge / dien wy te Lande voeren / geconsumeert wordt / tot hulpe ende assistentie vande West-Indische Compagnie te employeren ? onse saecken souden haest eene andere gestaltenisse bekomen.

Deze Romeynen waren enige honderden Jaren besich / om Italien te vermeersteren / ende onder hare subjectie te brengen / maer t'selbe te wege gebuycht hebbende / vielen hun andere Conquesten ongelijck luyck.

Wy /

Wp/ wp/ wat moeyte/arbeyt ende kosten hebben wp niet aengewent-
 dat/ om onsen Thupn maer te dogen te kuyten ! Wat voorder gaende
 inden Oorloge te Lande/ doen excessive kosten in't conquesteren / sonder
 enige verlichtinghe / ja veel meer in plaetse van dien / krijghen nieuwe
 lasten ende bezwaringe/ om die conquesten te mainteneren.

Wat wp het nu metter tijdt een weynigh soethens lieten aen komen/
 ende op onse defensive bleven/ ende niet het eene Quaert/als geseydt is/
 die selve Compagnie secourerden/ wp soudent wel haest daer toe byen-
 ghen/ dat den byandt / om syne Indien te conserveren / dese Landen al-
 lengskens soude moeten abandonneren / ende wp eyndelijck eens Mees-
 ter van geheel Italien/dat is ons Nederlandt worden/ende daer en bo-
 ven onse Mogotien van kuyten door conquesten gestabilieert ende beves-
 ticht hebbende / Soude desen Staet niet verre Drechtien / oock in synen
 meesten fleur / ja Portugal met alle syne voorighe rijke conquesten
 paffen? Als alle t'gene/ weynigh ghereferbereert/ besittende/dat Portu-
 gael een conquesten opt ghadt heeft.

Men seyd in een gheneyn spreek-woordt / Onrechtbeerdigh goede
 passert qualijck het derde gelid. Men ziet het oogenstijnelijck by den
 Coningh van Spangien, Philippus den tweeden dien grooten Tyan/
 is geweest den ghenen die onrechtbeerdighlijck met kracht van Wapenen/
 den reghen Erfgenen van het Coningrijck Portugal met alle syne
 conquesten versobet / ende selve tot nu toe gheusurpeert / zijnde peder
 menighlijcken bekennt / dat boven het recht soo Don Antonio totte selve
 Croone hadde / ende het volck sich aen watighde in't kieser van enen
 Coningh/d'welck by met eenigen schijn wel in debat kost trecken / ende
 daerom ick dit op een zijde stellende/ongedebateert late.

So segge ick/ isst hemelijck ende so klaer als de Sonne op den mid-
 dagh/dat die kinderen van Alexander / Hertoge van Parma ende Pia-
 cenza / van weghen hare Moeder / ende naer de selve/ den Hertoge van
 Braganza/naerder als by/ende in sulcken gevalle die naeste Erfgename
 ende rechte Successors waren ; zijnde te presumeren / dat dit wel eene
 vande grootste motiven is / waerom den tegenwoordigen Hertoge van
 Parma die Wapenen / met d'assistentie van den Coningh van Branch-
 rijk/ ende den Hertoge van Savoyen/ tegen Spangien in handen ghe-
 nomen / sich soeckende te wreken over t'onrecht ende geweld / hem ende
 den synen aengedaen.

Nu heeft Philippus den derden / Sone vande genen so het Coning-
 rijck eerst gesonquesteert/ick segge geusurpeert/verlooren Oost-Indien

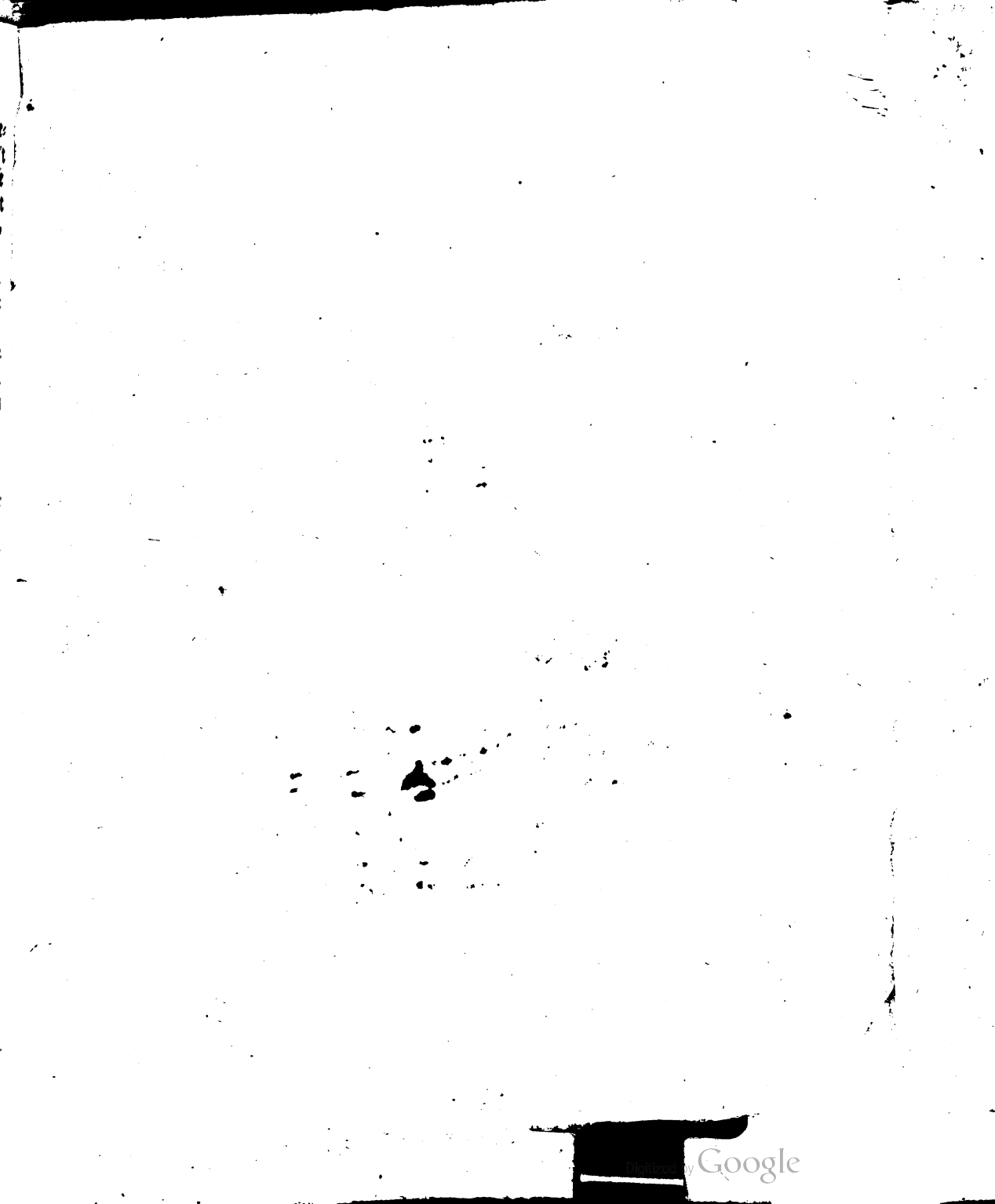
ende Guinea/pmmers syn hem onprofijtelyk ende onbruchtebaer ghemaeckt; Desen teghenwoordigen Philippus den 4. is geprivileert van't beste deel van Brasil / ende die reste komende te verliesen / sal in plaetse van profijt / hier naer niets anders als groote ende zware lasten van't selve Coninghryck konnen hebben/als hiet met vele Guarnisoenen moettende manteneren.

Bewijse wy dan met d'ooogen zien ende met de handen tasten / dat die Heere desen onrechtveerdigē Usurpateur upt het besit van syne geroofde Landen ende Conquesten heeft meerendeels gestooten / of ten weynighsten onbruchtebaer ghemaeckt / Sullen wy traegh zijn om niet eene Mannelycke couragie dese onse Victorie ende Conquesten te vervolgen ende continueren? Esy verre van ons / die wy ons nu al-reede sulcken Renommee dooz die gheheele Wereldt ghemaeckt / dat wy het daer by souden laten berusten.

Laet ons dan eendrachtelycken alle onse sinnen / verstande ende vermogen daer toe employeren / niet dat een pder zijn particulier in dese sake soecke / sonder dattet ghemeenlyc beste/ by desen onsen gevaerlycken toestandt/ meer als opt moge bevoordert worden/ op dat die nobele partijen te degen gheboedet ende geconserveert moghe worden/ende dan sal men bevinden/dat een pder Gelidt/dat is niet alleen elcke Stadt in't bysonder/sonder oock pder particulier Hups / sal rijckelyck ende met overbloedt konnen hebben ende ghenieten / 'egene tot syne onder-houdinghe noodigh is.

Ich bidde den Heere dat hy ons dooz synen goeden Geest t'selbe wille inspireren/ op dat syne Kercke ende supberen Gods-dienst/die hy in dese Landen gheplanter / ende tot noch toe Miraculeuselycken beschermet/ moge/ t'spner eeren / ende onser aller zalichgeden ten eynde toe ghecontinueert worden.

F I N I S.

1505

15691

62769-6

72958-6

43771

218-8

216-19

214-18

151

16-14

